

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНИ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ (ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ) ОСВІТИ В УКРАЇНІ

**Матеріали XXI Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю в онлайн-режимі за
допомогою платформи Microsoft Teams**

(Тернопіль, 23–24 травня 2024 року)

Тернопіль
ТНМУ
«Укрмедкнига»
2024

УДК 378:61(063)(477)

Відповідальні за випуск: проф. А. Г. Шульгай,
доц. А. І. Машталір.

Сучасні тенденції та перспективи розвитку вищої медичної (фармацевтичної) освіти в Україні : матеріали XXI Всеукр. наук.-практ. конф. в онлайн-режимі за допомогою платформи Microsoft Teams (Тернопіль, 23–24 трав. 2024 р.) / Терноп. нац. мед. ун-т імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. – Тернопіль : ТНМУ, 2024. – 352 с.

Матеріали надруковано в авторській редакції. Автори публікацій несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, даних, відповідної галузевої термінології, власних імен та інших відомостей.

Список літератури

1. Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти: Наказ МОН України від 16 січня 2020 р. № 54. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#n14>.

2. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Наказ Мініст. України від 11 липня 2019 р. № 977. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>

**І.В. Сергета, О.Ю. Браткова, Н.В. Стоян, Л.М. Ваколюк,
О.Б. Дударенко, І.Л. Дреженкова, Т.В. Шевчук, О.В. Дякова,
Л.О. Процюк, Р.В. Теклюк, Т.В. Тисевич**

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ПРОФІЛАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ

Вступ. Сучасне суспільство, постійно перебуваючи у стані структурного оновлення і невизначеності розвитку, соціальних та економічних змін, а останнім часом і за умов пандемії та воєнного часу, відзначається нагальною потребою у формуванні, в тому числі і у закладах вищої освіти, покоління людей, здатних швидко та успішно адаптуватися до негативних суспільних явищ, протистояти соціальним загрозам, долати життєві труднощі, мотивувати себе на саморозвиток та самовдосконалення. Тому науковці підкреслюють необхідність вивчення умов збереження стабільності людини, закликають виявляти та формувати особистісні риси і властивості, які забезпечували б не тільки здатність пристосовуватися до навчального, професійного та соціально-економічного середовища, але й активно чинити опір та протидіяти кризовим явищам, планувати власну діяльність згідно із поставленими цілями, і, отже, бути психічно стійкими, резильєнтними [1, 2].

Основна частина. Під час здійснення розгорнутого аналізу проблем формування психічного здоров'я студентської молоді, у структурі

провідних чинників, котрі забезпечують його високий рівень розвитку, одне із провідних місць належить такому явищу, як резильєнтність. З іншого боку, слід відзначити, що зазначений термін є дуже поширеним у галузі психологічних та медико-біологічних наук в контексті оцінки впливу на людину несприятливих або загрозливих умов та її здатності до нормального функціонування як у теперішній час, так і в майбутньому [1, 3, 4, 5].

Загалом же резильєнтність становить динамічну особливість особистості, яка надає можливість ефективно та з максимально можливим результатом долати неочікувані стресові ситуації, розв'язувати, на цій підставі, складні завдання, використовуючи найбільш конструктивні, виходячи із ситуації, котра склалася, шляхом. Саме резильєнтність дозволяє зберігати і у звичних, і, передусім, у незвичних, переважно несприятливих, ситуаціях стабільний рівень як психологічного, так і фізичного функціонування організму, сприяє забезпеченню успішної психічної, психофізіологічної та соціально-психологічної адаптації індивідуума, без формування будь-яких стійких зрушень у стані здоров'я [3, 5].

Фактично під терміном “резильєнтність” необхідно розуміти здатність людини в повній мірі відновлятися до певного, чітко окресленого відповідно до критеріальних проявів “достресового” стану, що був властивий до того періоду, котрий передував початку дії різноманітних стресових ситуацій на підставі активної реалізації прихованих особистісних ресурсів і, отже, дозволяє адаптуватися до цілком нових реалії, які складаються. Саме тому нагальні питання резильєнтності широко представлені в структурі викладання у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова навчальних дисциплін профілактичної медицини, зокрема таких, як: “Гігієна та екологія”, “Гігієна та екологія з гігієною дитячого і підліткового віку”, “Гігієна та екологія (в тому числі лікувальне харчування)”, “Гігієна у фармації та екологія”, “Військова гігієна”, “Охорона праці в галузі”, “Гігієна та професійна патологія”.

Однак найбільш докладно вони розглядаються в курсі вибіркової дисципліни освітньо-професійних і освітньо-наукових програм “Психогігієна та актуальні проблеми університетської гігієни”, що розроблена та запроваджена в закладі вищої освіти на підставі даних, отриманих упродовж багатолітніх досліджень, проведених науковцями закладу вищої освіти, головною метою викладання якої є розвиток у майбутнього лікаря профілактичного мислення, умінь щодо здійснення комплексної

оцінки факторів довкілля і соціальних умов життєдіяльності та набуття знань відносно визначення наслідків їх несприятливого впливу на стан психічного здоров'я осіб, які навчаються в сучасних закладах освіти, забезпечення гармонійного психічного розвитку особистості студенток і студентів тощо.

Як її основні завдання визначено: вивчення природних і антропогенних факторів навколишнього середовища та соціальних умов життя, що справляють негативний вплив на психічне здоров'я осіб, які навчаються в умовах сучасних освітніх установ, наукове обґрунтування гігієнічних правил, норм, критеріїв та засобів, що сприяють створенню передумов до ефективного використання потенціалу резильєнтності, запровадження розроблених заходів психогігієнічної корекції у практику охорони здоров'я і перевірка їх ефективності. Навчальна дисципліна "Психогігієна та актуальні проблеми університетської гігієни" розрахована на 2 кредити і є вибіркоким компонентом освітньо-професійних та освітньо-наукових програм, що реалізуються. Здобувачі освіти засвоюють її основи відповідно протягом 6 семестру на 3 році навчання та упродовж 1 року навчання в аспірантурі. В центрі дисципліни перебувають питання, що визначають їх провідні риси та передбачають отримання знань, оволодіння якими необхідне для успішного засвоєння профілактичних дисциплін сучасної охорони здоров'я. В той же час провідним предметним напрямком навчальної дисципліни "Психогігієна та актуальні проблеми університетської гігієни" є вивчення закономірностей впливу навколишнього середовища на стан психічного здоров'я, отримання знань про психічне здоров'я людини як певне динамічне явище, що постійно змінюється, психічний розвиток особистості та його детермінанти, а також чинники, які впливають, на процеси формування навичок здорового способу життя.

Зрештою, основними критеріальними характеристиками резильєнтності як певного явища слід вважати той факт, що за своєю суттю вона являє біопсихосоціальне явище, котре охоплює особистісні, міжособистісні і суспільні переживання та є природним результатом дії різноманітних процесів розвитку протягом певного часу і, передусім, тісно пов'язана із здатністю психіки студентської молоді швидко та цілком адекватно відновлюватися після дії несприятливих умов. Причому у залежності від фокусу досліджень, що проводяться, резильєнтність повинна розглядатися і як певна характеристика особистості, властива

для певного індивідуума, і як динамічний процес формування психічної стійкості, котрий відбувається, маючи тісну залежність від дії численних внутрішніх і зовнішніх чинників, передусім таких, як емоційний інтелект, наявність позитивних стосунків з оточенням, адекватна самооцінка, впевненість у своїй ефективності, тип прив'язаності тощо і відіграючи надто вагому роль у здатності та формуванні посттравматичного зростання особистості дівчат і юнаків, які навчаються у закладах вищої освіти.

Висновки. В ході проведених досліджень виявлені основні проблемні питання формування резильєнтності сучасної студентської молоді з позицій оптимізації викладання предметів профілактичної медицини, розроблені програмні основи нової сучасної і актуальної навчальної дисципліни “Психогігієна та актуальні проблеми університетської гігієни”.

Список літератури

1. Сергета І. В., Панчук О. Ю., Стоян Н. В., Дреженкова І. Л., Макаров С. Ю. Університетська гігієна у контексті імплементації “Закону про вищу освіту”: фізіолого-гігієнічні основи, реалії та шляхи розвитку. *Довкілля та здоров'я*. 2016. № 4 (80). С. 46-52.
2. Makarov S. Y., Stoyan N. V., Serheta I. V., Taran O. A., Dyakova O. V. Peculiarities of the interaction of the indicators of psychophysiological adaptation of modern students in the context of the effective monitoring of individual health of young women and young men. *Wiadomości Lekarskie*. 2019, tom LXXII, nr 5 cz II. P. 1053-1058.
3. Сергета І. В., Браткова О. Ю., Серебреннікова О. А. Наукове обґрунтування гігієнічних принципів профілактики розвитку донозологічних зрушень у стані психічного здоров'я учнів сучасних закладів середньої освіти (огляд літератури і власних досліджень). *Журнал НАМН України*. 2022. Т. 28, № 1. С. 306-326.
4. Сергета І. В., Серебреннікова О. А., Стоян Н. В., Дреженкова І. Л., Макарова О. І. Психогігієнічні принципи використання здоров'язберігаючих технологій у сучасних закладах вищої освіти. *Довкілля та здоров'я*. 2022. № 2 (103). С. 32-41.
5. Полька Н. С., Сергета І. В. Актуальні проблеми психогігієни дітей і підлітків: шляхи та перспективи їх вирішення (огляд літератури і власних досліджень). *Журнал НАМН України*. 2012. Т. 18, № 2. С. 223-236.